

Innspill til handlingsplan for deltakelse – Telemark fylkeskommune

Vestfold og Telemark fylkeskommune utarbeidet i 2022 en rapport «Kunnskap om frivillighet i Vestfold og Telemark» for økt kunnskap og synliggjøring av frivillig sektor som en del av markeringen av Frivillighetens år 2022. Dette er et innspill fra Telemark fylkeskommune, men er også basert på tall og kunnskap fra Vestfold og Telemark fylkeskommune.

Som regional utviklingsaktør har fylkeskommunen tatt et særlig ansvar for å samhandle med frivillige organisasjoner på regionalt nivå. Med regionalt menes frivillige paraplyorganisasjoner som dekker flere kommuner og/eller har en regional funksjon i forhold til organisering, størrelse og oppdrag. I dette utviklingsarbeidet har fylkeskommunen lagt særlig vekt på å være en:

- **Kunnskapsleverandør og kompetanseutvikler** - Fylkeskommunen utvikler og deler kunnskap om fylket og frivillig sektor. I tillegg arrangeres ulike møter, samlinger og konferanser for aktører innen frivilligheten og andre samarbeidspartnere
- **Koordinator** - Fylkeskommunen koordinerer planarbeid, satsingsområder og prosjekter på tvers av kommunegrenser, sektorer og organisasjoner.
- **Samarbeidspartner** - Fylkeskommunen har i dag et formelt samarbeid med 24 regionale frivillige organisasjoner (25 avtaler). I tillegg samarbeider fylkeskommunen med frivilligheten på en rekke tjenesteområder og i forskjellige prosjekter.
- **Tilskuddsyter** - Fylkeskommunen forvalter en rekke statlige og fylkeskommunale tilskuddsordninger som frivillig sektor kan søke på.

Frivillig sektor har en viktig rolle med å inkludere og integrere alle, også personer som av ulike årsaker står utenfor samfunnslivet og opplever barrierer for deltakelse på ulike arenaer. Mange organisasjoner er opprettet nettopp for dette, andre organisasjoner har ikke inkludering og integrering som sitt hovedformål, men gjennom ulike interesser som kultur, idrett og friluftsliv inkluderes personer i alle aldersgrupper og samfunnslag.

I kartleggingen av frivilligheten i Vestfold og Telemark har organisasjonene på regionalt nivå blitt spurt om de arbeider aktivt med inkludering og integrering.

Figur 15. I hvilken grad jobber organisasjonen aktivt med inkludering og integrering av følgende grupper. Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

På spørsmål om hvordan frivilligheten på regionalt nivå ønsker å samarbeide med fylkeskommunen, viser svarene at flest ønsker samarbeidsavtaler/partnerskapsavtaler.

- Kunnskap om frivilligheten - [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Kunnskap om frivilligheten \(vtfk.no\)](https://www.vestfoldogtelemark.no/kunnskap-om-frivilligheten)

Det pågår flere gode prosjekter for økt deltakelse i vårt fylke, prosjekter som fylkeskommunen leder eller kommuner bidrar i nasjonalt. Vi ønsker å løfte frem noen av disse her:

Liv og røre Vestfold og Telemark

Liv og røre er et universelt, helhetlig og helsefremmende program som har som mål å bidra til bedre helse, trivsel og inkludering som grunnlag for læring og livsmestring for alle barn og unge i Vestfold og Telemark. Det er fylkeskommunene som leder programmet. Programmet spenner over hele opplæringsløpet, fra barnehage, grunnskole og SFO, til helse- og omsorgsfag i videregående skole. Samarbeid mellom barnehagene og skolene, og ikke minst med frivilligheten, er grunnleggende for arbeidet i Liv og røre.

Programmet skal fremme faktorer som sunt kosthold og matglede, fysisk aktivitet og bevegelsesglede og det psykososiale miljøet i ett og samme program. Det arbeides også kontinuerlig med barnas og de voksnes holdninger slik at de skal kunne ta gode helserelaterede valg.

Forskningsresultater fra ungdomsskolen gjennomført av Universitetet i Sørøst- Norge, viser blant annet at Liv og røre fører til mer skolebasert fysisk aktivitet, bedre fysisk form, mer sosiale og inkluderende skolemåltider, og bedre trivsel og velvære blant elevene.

Alle kommuner i fylket kan delta, og får tilgang på gratis ressurser som kompetanse og ulike verktøy, kursing og nettverk for å innføre og drifte programmet, slik at det skal gi mest mulig verdi for barn og ungdom i sin kommune. Frivillig sektor bidrar i programmet med blant annet gjennomføring av en del aktiviteter og med kompetansedeling.

Les mer om Liv og røre her: [Liv og røre i Vestfold og Telemark - Vestfold og Telemark fylkeskommune \(vtfk.no\)](https://www.vtfk.no)

Herkules IFO

Herkules IF i Skien startet høsten 2023 en idrettsfritidsordning i tett samarbeid med nærskolene Moflata og Kjørbekkhøgda barneskoler. Med seg på laget har de også Gimsøy ungdomsskole som stiller med elever som har gjennomgått aktivitetslederutdanningen Aktiv365, drevet av Vestfold og Telemark idrettskrets. Disse ungdomsskoleelevene planlegger, organiserer og gjennomfører ulike aktiviteter for barna i SFO-tiden to dager i uken sammen med to ansatte instruktører i Herkules IF. Denne idrettsfritidsordningen er et godt eksempel på hva ildsjeler kan få til i et lokalsamfunn. «Modellen» støtter også opp under ung inkludering og medvirkning ved å gi ansvar og tillit til unge aktivitetsledere/trenere. Herkules IF er en viktig samfunnsaktør, og viser gjennom dette vilje til å ta et ytterligere ansvar for at barn og unge i nærmiljøet får et godt aktivitetstilbud i "mellomrommet" mellom skole og fritid. Sentralt i samarbeidet står Sparebankstiftelsen DNB. De har tildelt Herkules IF millionstøtte til tre års drift. Det har vært helt avgjørende, uten den økonomiske støtten hadde ikke dette tiltaket latt seg realisere.

Tilbudet i Skien er unikt siden det er innlemmet i det ordinære SFO-tilbudet på de aktuelle skolene. På denne måten kan alle 1.klassingene på Moflata og Kjørbekkhøgda barneskole benytte seg av tilbudet uten økte SFO-kostnader (i motsetning til hva som ofte er tilfelle i andre idrettsfritidstilbud). Dette bidrar til regjeringens ambisjoner knyttet til innførelsen av 12 timers gratis SFO per uke for 1. og 2. trinn, om at flere får muligheten til å delta i fritidsordninger og samtidig også øke kvaliteten på SFO-tilbudet. Herkules IF sin idrettsfritidsordning skal f.o.m neste høst også gi tilbud til 2. trinns elever på disse skolene. De har også ambisjoner om å gi tilbud til barn høyere opp i klassetrinn, men i en oppstartsfase har de valgt ut å starte med de yngste skolestarterne.

For aktivitetslederne fra Gimsøy ungdomsskole er deltakelse i idrettsfritidstilbudet en gylden mulighet til å få mer praksis i trener- og lederrollen. Håpet er at dette gir mersmak og at de søker nye

utfordringer i lokalt idrettslag hvor det er behov for flere frivillige krefter. Dette er et viktig bærekraftig element i «modellen». Skoleledelsen ved Gimsøy ungdomsskole ser stor verdi i at elevene engasjerer seg i ulike roller på fritiden. Som gode rollemodeller bidrar dette også positivt inn i arbeidet med å skape et godt skolemiljø.

For Herkules IF gir samarbeidet med nærskolene både tilgang til potensielle nye trenere og unge inn i styreverv eller andre frivillige roller, samtidig som forhåpentligvis også barna og deres foresatte opplever den nye idrettsfritidsordningen som så positiv at også den bidrar til at familien også blir mer fysisk aktive gjennom breddeidrettstilbudet til Herkules IF. Det er også grunn til å anta at idrettslaget vil merke en økning i antall dugnadshender i klubben fremover.

Idretten trenger flere unge trenere og ledere, og den nye Idrettsfritidsordningen kan være et viktig bidrag. Vestfold og Telemark idrettskrets har som mål at modellen skal inspirere flere nærmiljø til å finne sammen i liknende samarbeidsmodeller.

Tverga/En Morsom omvei

I 2020 fikk Tverga 15 millioner kroner fra Sparebankstiftelsen DNB til å realisere prosjektet «En morsom omvei».

Hensikten med prosjektet er å inspirere og stimulere kommuner til å skape flere kreative nærmiljøanlegg som fremmer bevegelse på nye, morsomme og overraskende måter. Det kan gjerne skje på vei til jobb, skole eller andre hverdagsaktiviteter. Målet er å realisere inntil åtte lokale og innbydende møteplasser i kommuner i Østlandsområdet.

Aktivitetsnivået varierer gjennom livsløpet, og det synker gjennom barne- og ungdomsårene og videre gjennom voksenlivet. Daglig fysisk aktivitet blir stadig utfordret av trender som økt digitalisering, skjermbruk og passiv transport. Redusert hverdagsaktivitet og inaktivitet er i ferd med å bli en stor samfunnsutfordring. Flere krefter må derfor jobbe sammen for å skape et aktivitetsløft og mer hverdagsaktivitet.

Norges forskningsråd gir 15 millioner kroner til å forske på prosjektet "En morsom omvei". De skal tilegne seg unik og verdifull kunnskap om morgendagens aktive møteplasser.

Se mer om prosjektet her: [En morsom omvei - Tverga](#)

Rocket Man

Eidanger IL i Porsgrunn har drevet med inkludering, forebyggende arbeid og ettervern i mange år. Rocket-Man er et prosjekt som ønsker å fange opp ungdom som står i fare for å falle utenfor fellesskapet, eller som strever med å finne sin plass i livet. Rocket-Man jobber for å skape et trygt og inkluderende miljø. Ungdom trenger en arena for trygghet, mestring og tilhørighet. Rocket-Man skal være denne arenaen. Et prosjekt drevet av ungdom for ungdom.

Rocket-Man er for unge i 13-18-årsalderen. Hver deltaker får en egen aktivitetsguide. Dette skal være en «storebror»/«storesøster», en god venn. En aktivitetsguide er en du kan prate med, en som passer litt ekstra på, som kan bidra med at du tar gode valg, og som tar deg med på ulike morsomme og spennende aktiviteter.

I Rocket-Man skal deltakerne få kjenne at her kan jeg være meg selv, her er jeg verdsatt for den jeg er, her kan jeg få til noe. Fellesskapet kan også være en plass hvor en får kjenne kicket og adrenalinnet gjennom aktivitet og opplevelser. Det viktigste er å få kjenne på livsmestring og tilhørighet i et godt og trygt miljø sammen med andre ungdommer.

Se mer om prosjektet her: [Velkommen - Rocket-Man](#)

Stigeråsen skole

Stigeråsen skole er en barneskole som ligger i bydelen Gulset i Skien kommune. Skolen har rundt 300 elever fra 1. til 7. trinn. Skolen har betydelig utfordringer knyttet til barnefattigdom og sosial ulikhet i helse. Stigeråsen skole har en visjon om at de skal være «mer enn en skole». I arbeidet med å utjevne sosial ulikhet i helse, tilbyr skolen gratis fritidsaktiviteter etter skoletid; Stigeråsen aktivitetsklubb (SAK). SAK er ikke bare et fritidstilbud, men også et sted for hyggelige sosiale aktiviteter der barn og unge kan knytte vennskapsbånd.

Alle barn skal ha rett til en fritidsaktivitet (FNs konvensjon om barns rettigheter). Stigeråsen skole jobber systematisk og målrettet mot dette og tilbyr derfor ulike kostnadsfrie aktivitetstilbud på ettermiddagene. I samarbeid med kulturskolen kan elevene velge mellom skolekor, musikkverksted, kunstscole og dans. Skolen arrangerer svømmegruppe og driver «fotball for alle» i samarbeid med fotballklubben Odd. Skolen tilbyr også aktivitetsskole i samarbeid med Gulset IF for alle elever på 1. trinn i ordinær SFO-tid. På aktivitetsskolen får elevene prøve ut de ulike idrettene Gulset IF tilbyr, for å finne en fritidsaktivitet de kan tenke seg å fortsette videre med på fritiden.

Skolens tidligere rektor, Kim Aas har tidligere uttalt seg;

«Elevene opplever å være stolte av skolen sin, og foreldrene får mer tillit til skolen. Skoleområdet er i bruk hele tiden, siden det alltid er noen som henger rundt skolen. I kjelleren har skolen i samarbeid med eiendomsetaten i kommunen pusset opp et gammelt tilfluktsrom. Det er blitt et «bursdagsrom» som foreldre kan låne gratis. Det brukes også til klassefester, bordtennis og til å vise film og høre på musikk. Rommet er i bruk hver helg».

Stigeråsen skole har et nært og godt samarbeid med frivilligheten (lokale idrettslag og Skien kulturskole) og andre nærmiljøaktører på Gulset. Stigeråsen skole har nettopp fått tildelt Benjaminprisen 2023 for sitt offensive arbeid mot rasisme og diskriminering. Juryen berømmer skolen for å inkludere hele lokalmiljøet og bydelen i arbeidet. Les mer om utdelingen og juryens begrunnelse her: [Benjaminprisen](#)

Skolen fikk i 2019 også Dronning Sonjas skolepris for sitt langsiktige og helhetlige arbeid med å skape en inkluderende og god skole for alle, og skolens vide perspektiv på sin rolle i lokalsamfunnet. Les mer om utdelingen og juryens begrunnelse her: [Skoleprisen til Stigeråsen skole - Det norske kongehus \(kongehuset.no\)](#)

Her kan man også finne mer informasjon om skolens systematiske arbeid:

<https://www.stigeraasen.skole.skien.no/>

[Sju års arbeid med tilhørighet og inkludering har gitt oppsiktsvekkende resultater ved Stigeråsen skole \(utdanningsnytt.no\)](#)

Kontingentkasse/Fritidsfond

Kontingentkasser/Fritidsfond eller lignende støtteordninger har som formål å gi barn og unge fra familier med vedvarende lavinntekt mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter. Flere av Telemarks kommuner har en slik ordning. Felles for ordningene er det kan søkes støtte til å dekke deltakelse i fast fritidsaktivitet, eksempelvis medlemskontingent, deltakeravgift, treningsavgift og/eller kursavgift. Maks beløp varierer noe fra kommune til kommune. Enkelte kommuner har også en utvidet ordning hvor man også kan søke støtte til enkeltturer, aktiviteter, turneringer og lignende som hører til en organisert fritidsaktivitet og/eller bidrar til rekruttering til faste organiserte aktiviteter. Ledere, ansvarlige for lag/foreninger eller representanter for offentlige instanser som eksempelvis Barnevernstjenesten, NAV, Forebyggende helse eller miljøterapeut på skole kan søke. Barnet eller familien kan ikke søke selv. Det at familiene selv ikke kan søke disse tilskuddsordningene kan være en barriere for at de som trenger det mest benytter seg av tilbudene, kanskje spesielt knyttet til stigmatisering og liten kjennskap til ordningene.

Telemark fylkeskommune har kontaktet de regionale frivillige organisasjonene innenfor kultur, idrett og friluftsliv som vi har samarbeidsavtale med, og vi formidler i tillegg deres innspill her;

Vestfold og Telemark kulturnettverk:

- Gode rammevilkår (økonomi og lokaler) for kulturfrivilligheten slik at den er sterk nok til å bidra i et systematisk inkluderingsarbeid.
- Gode samarbeidsavtaler mellom kommune/fylkeskommune og kulturfrivillighet, med tydelig forventningsavklaring på hva kommunene har ansvar for (tilrettelegging) og hva kulturfrivilligheten har ansvar for (aktivitet).
- Tettere samarbeid mellom skole og kulturfrivillighet/kulturskole.
- I arbeidet med økt deltakelse må det tas høyde for at idrett, kultur og friluftsliv er ulikt organisert og at man må tilpasse virkemidlene for hver av de.

Den norske turistforening (DNT) Telemark:

- *Hva er det viktigste din organisasjon/institusjon kan gjøre for å inkludere enda flere barn og ungdom i kultur-, idrett- og/eller friluftslivsaktiviteter?*

Noe av det viktigste DNT Telemark kan gjøre for å inkludere flere barn og ungdom i friluftslivsaktiviteter, er å fortsette å fokusere på friluftslivets ikke-konkurranspregede natur, og heller legge til rette for mestring, utvikling og gode naturopplevelser for barna og ungdommene.

Vi vet at det tradisjonelt sett er barn av foreldre med høy utdanning og inntekt som deltar i friluftslivsaktiviteter (SSB, Levekårsundersøkelsen 2021). Unntaket er organiserte friluftslivsaktiviteter, som vi i DNT Telemark tilbyr gjennom for eksempel Barnas Turlagsaktiviteter, DNT junior- eller DNT ung-aktiviteter. Derfor er det viktig for oss å ha ressurser på plass for å jobbe målrettet med tilbudet vårt til denne målgruppen. Nylig ansatte vi en fagansvarlig for barn og ungdom, som har ansvar for å opprettholde og videreutvikle barne- og ungdomsaktivitetene våre. Vedkommende har også ansvar for å rekruttere nye frivillige, og støtte opp rundt dem, for å sikre stabilitet i tilbudet.

Dessuten er det viktig at vi skaper god synlighet rundt aktivitetene vi tilbyr, slik at målgruppa faktisk vet om dem. Vi treffer gjerne "våre egne" via egne markedsføringskanaler, og i dette arbeidet ser vi for oss at vi kunne hatt god drahjelp av gode samarbeidspartnerne for å finne fram til de vi i utgangspunktet ikke når. Vi tenker også at vi har behov for å gjøre en jobb internt for å øke bevisstheten rundt hvem vi ikke enda når, og hvorfor vi ikke når dem. For eksempel ved hjelp av "Alle Med"-verktøyet.

- *Hva trenger din organisasjon/institusjon for å inkludere enda flere barn og ungdom i kultur-, idrett- og/eller friluftslivsaktiviteter?*

Det viktigste vi trenger, er stabile og forutsigbare rammevilkår for å sikre god kontinuitet i arbeidet, helt konkret i form av lønnsmidler/tilskuddsmidler som kan brukes til å ha ressurser på plass som kan jobbe med tilbudet og målgruppa over tid. Det er fremdeles grupper vi ikke når, som vi må jobbe målretta for å treffe framover.

Når det gjelder ordningen med spillemidler til friluftslivsbygg, har vi et stort ønske om at det skal være mulig også for våre 11 lokallag (som er tilknyttet oss som forening, og dermed ikke direkte til DNT sentralt) å selv søke og rapportere på spillemidler.

- *Hvem trenger dere å samarbeide med for å inkludere enda flere barn og ungdom innen kultur-, idrett- og eller friluftslivsaktiviteter? Og hva skal til for at dere finner sammen?*

Vi trenger å samarbeide med de som har direkte tilgang til målgruppen, og som kjenner dem best. For eksempel andre frivillige organisasjoner, men kanskje aller helst offentlige instanser. NAV, fritidsenheter i kommunene, bydelshus etc.

Vi har eksempler på gode møteplasser, i regi av blant andre Fylkeskommunen, der vi i de frivillige organisasjonene møtes, blir bedre kjent og kan bli enige om samarbeid for og med målgruppen. Men det mangler ofte litt på tilsvarende møteplasser der vi kunne blitt kjent med kommunale enheter og andre offentlige instanser. Det kunne vi hatt behov for.

Telemark landbruksselskap:

- Det viktigste vår organisasjon kan gjøre for å inkludere enda flere barn og ungdom i aktiviteter er å invitere inn til å engasjere seg på Århus gård i et grønt og meningsfullt fellesskap basert på dyrking, matlaging og felles måltider. Kunnskapsdeling om naturen og de store sammenhengene, og hvordan vi sammen kan skape positiv praksis, skal ligge til grunn for alle aktivitetene. Dette vil kunne skape mestring, engasjement og forankring, som igjen er grunnlaget for å skape handlekraft og framtidstro. Vi har erfart at grønne møteplasser med forankring i natur, dyrking og matkultur representerer verdifulle verktøy til inkludering og livsglede.
- For å kunne inkludere enda flere barn og ungdom i de aktivitetene vi tilbyr, trenger vi midler til å engasjere flere personer til koordinering av arenaen og aktivitetene, samt til å invitere inn ulike fagpersoner som kan berike aktivitetene og dialogene.
- Vi har positive erfaringer med å samarbeide med barnehager, skoler og videregående skoler, med kommunen og fylkeskommunen, Statsforvalteren, andre tilsvarende aktører og frivillige organisasjoner med samme fokus (via Partnerskap Folkehelse), frivillige og sosiale entreprenører. Partnerskap Folkehelse med fylkeskommunen har vært en viktig kobler og inspirator, samt diverse prosjekt som er basert på samarbeid og samskaping.

Les mer om Telemark Landbruksselskap her: [Telemark Landbruksselskap – Århus Gård \(aarhusgaard.no\)](http://aarhusgaard.no)